

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY I

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

1. mówi na temat najważniejszych treści przeczytanego lub wysłuchanego utworu, rozpoznaje w tekście **najważniejsze** informacje, odczytuje tekst na poziomie dosłownym,
2. zna **podstawowe** środki wyrazu artystycznego wypowiedzi (epitet, porównanie, przenośnia, ożywienie, uosobienie)
3. wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
4. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
5. opowiada treść utworu, streszcza prosty tekst literacki lub popularnonaukowy,
6. wygłasza z pamięci **fragment** tekstu poetyckiego,
7. tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
8. pisze na temat, **starając się** zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną oraz o estetyczny zapis wypowiedzi,
9. układa tekst, który zawiera prośbę, przeprosiny,
10. **podejmuje próbę** opisu postaci i krajobrazu, elementów dzieła malarskiego, opowiadania odtwórczego i twórczego, listu prywatnego, pisze prostą notatkę, streszczenie,
11. stosuje wiedzę językową w zakresie: fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych),
12. słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym jest podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym),
13. fleksji (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; stara się poprawnie używać różnych form rzeczowników, stopniuje przymiotniki, poprawnie używa liczebników w datach, stara się używać zaimków; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników),
14. składni (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; ma świadomość logicznej budowy wypowiedzenia pojedynczego i z pomocą nauczyciela dokonuje jego rozbioru logicznego; określa formę gramatyczną wyrazów w zdaniu).

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

1. rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym,
2. wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu,
3. **podejmuje** próby odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym,
4. określa nadawcę i adresata wypowiedzi,
5. nazywa cechy liryki jako rodzaju literackiego, identyfikuje je w tekście poetyckim, określa osobę mówiącą w wierszu, nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, potrafi wskazać w tekście epitet, przenośnię, porównanie,
6. identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze,
7. zna cechy dramatu jako gatunku literackiego

8. wypowiadając się, podejmuje temat, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska,
9. płynnie opowiada treść utworu jedno- i wielowątkowego, streszcza tekst literacki i popularnonaukowy według wcześniej przygotowanego planu,
10. wygłasza z pamięci tekst poetycki i stosuje się do zasad interpunkcji oraz intonacji zdaniowej,
11. pisze na temat, **starając się** zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, poprawność językową tworzonego tekstu, stosuje akapity, wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną, redaguje opis postaci, krajobrazu, list prywatny, kartkę z dziennika, notatkę, streszczenie, zaproszenie, ogłoszenie, przepis kulinarny, opowiadanie odtwórcze i opowiadanie twórcze z dialogiem, z pomocą nauczyciela opisuje dzieło malarskie,
12. **stosuje wiedzę językową w zakresie fonetyki** (wymienia narządy mowy; rozumie różnicę między głoską a literą, identyfikuje samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; zna funkcje głoski *i*; wskazuje zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych),
13. **słowotwórstwa i słownictwa** (rozpoznaje wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo; wskazuje podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń; rozpoznaje wyrazy należące do tej samej rodziny wyrazów, odróżnia wyrazy pokrewne od bliskoznacznych; stara się prawidłowo zapisywać przedrostki zakończone w pisowni na literę będącą odpowiednikiem spółgłoski dźwięcznej),
14. **fleksji** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, przysłowne, liczebne; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników, stosuje właściwą interpunkcję w wypowiedzeniach),
15. **składni** (dokonuje rozbioru logicznego i gramatycznego zdania; rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; stara się stosować do zasad interpunkcji).

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

1. słuchając wypowiedzi kolegów, nauczyciela i nagrań, dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu,
2. selekcyjnie informację z wysłuchanego tekstu, analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu.
3. **płynnie** czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji,
4. odczytuje tekst na poziomie przenośnym, określa funkcję przeczytanego tekstu, określa nadawcę i odbiorcę wypowiedzi, wyjaśnia tytuł utworu,
5. określa cechy liryki jako gatunku literackiego i ilustruje je przykładami z tekstu, określa funkcję środków artystycznego wyrazu, takich jak epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne,
6. **analizuje** elementy świata przedstawionego w utworze,
7. **uzasadnia** przynależność gatunkową powieści, noweli, opowiadania, wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich, posługuje się terminami związanymi z dramatem jako rodzajem literackim,
8. **wyjaśnia** związki między dziełem literackim a plastycznym,

9. **płynnie** mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej, stara się mówić logicznie i spójnie, uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów, dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi, opowiada treść utworu,
10. pisze wypowiedź logiczną i spójną o trójdzielnej kompozycji, starając się zachować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej, próbuje uzasadniać własne zdanie za pomocą odpowiednich argumentów, redaguje opis, rozprawkę, charakterystykę postaci, kartkę z pamiętnika, recenzję, sprawozdanie, notatkę w postaci tekstu ciągłego, tabeli, wykresu, mapy pamięci, planu oraz pisma użytkowe, takie jak instrukcje i przepisy,
11. **próbuje** przekształcić tekst epicki na scenopis filmowy.
12. **umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie fonetyki** (omawia proces powstawania głosek; omawia różnicę między głoską a literą; dostrzega funkcje głoski *i*; rozróżnia samogłoski, spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, nosowe, ustne; zna mechanizm powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych);
13. **słotwórstwa i słownictwa** (porównuje wyrazy podzielne i niepodzielne słotwórczo; wskazuje podstawę słotwórczą, formant, rdzeń; tworzy rodziny wyrazów; posługuje się wyrazami bliskoznacznymi w celu uniknięcia powtórzeń w tekście; prawidłowo zapisuje przedrostki zakończone w pisowni na literę będącą odpowiednikiem spółgłoski dźwięcznej),
14. **fleksji** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; prawidłowo używa czasowników *wziąć, iść, rozumieć, umieć, lubić*; prawidłowo używa różnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników; poprawnie stosuje rzeczownik z określającymi go przymiotnikami; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, przysłówne, liczebne; stosuje zaimki w tekście w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą różnych spójników; stara się poprawnie zapisywać partykułę *nie* i *by* z różnymi częściami mowy; określa funkcję wykrzyknika w wypowiedziach),
15. **składni** (dokonuje rozbioru logicznego i gramatycznego zdania; rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie; poprawnie stosuje interpunkcję w zdaniach złożonych).

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

1. słuchając nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu, wykorzystuje informacje wybrane z wysłuchanego tekstu, interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy.
2. **płynnie** czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego, próbuje interpretować głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst, odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym,
3. **na podstawie wybranych utworów omawia** cechy liryki jako rodzaju literackiego, określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii, analizuje obrazy poetyckie w utworze,
4. **na wybranych przykładach analizuje** cechy gatunkowe psalmu, pieśni, hymnu, ballady, powieści, opowiadania, noweli, analizuje zależności między elementami konstrukcyjnymi świata przedstawionego w utworze,

5. korzysta z encyklopedii i słowników (ortograficznego, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych, wyrazów obcych),
6. **interpretuje** symbole występujące w malarstwie, porównuje dzieło literackie i plastyczne, dostrzega i analizuje związki między nimi,
7. **analizuje** elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, wyróżnia elementy groteskowe w utworze.
8. podejmuje temat w wypowiedziach logicznych, spójnych, uporządkowanych i poprawnych pod względem językowym oraz stylistycznym, udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód, **barwnie** opowiada treść utworu,
9. **próbuje interpretować** głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez prawidłowe stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
10. pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym, dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy, posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania, posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. rozprawkę, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe,
11. **w sposób twórczy** przekształca tekst epicki na scenopis filmowy.
12. **sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie fonetyki** (omawia proces powstawania głosek i rolę poszczególnych narządów mowy; objaśnia różnicę między głoską a literą; określa funkcję głoski *i*; rozróżnia samogłoski, spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, nosowe, ustne, wyjaśnia mechanizm powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych; prawidłowo zapisuje wyrazy z głoską nosową i z upodobnieniem pod względem dźwięczności),
13. **słowotwórstwa i słownictwa** (klasyfikuje wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo; analizuje budowę słowotwórczą wyrazu; tworzy rodziny wyrazów; posługuje się wyrazami bliskoznacznymi w celu doskonalenia stylu wypowiedzi ustnych i pisemnych; prawidłowo zapisuje przedrostki zakończone w pisowni na literę będącą odpowiednikiem spółgłoski dźwięcznej),
14. **fleksji** (klasyfikuje odmienne i nieodmienne części mowy; prawidłowo używa form czasowników, rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków i świadomie stosuje je dla wzbogacania tworzonego tekstu; prawidłowo zapisuje przyimki złożone i wyrażenia przyimkowe, partykuły *nie* i *by* z różnymi częściami mowy; prawidłowo używa spójników i stosuje się do zasad interpunkcji),
15. składni (samodzielnie dokonuje analizy logicznej i gramatycznej zdania, posługuje się różnego rodzaju typami zdań złożonych współrzędnie; wykazuje dbałość o poprawną interpunkcję zdania złożonego)

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

1. odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji, analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu.
2. czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania oraz spoza niego) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,

samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji,

3. **samodzielnie** buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko, lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji, aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko, przedstawia wnioski,
4. **interpretuje** głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst,
5. pisze wypowiedzi ciekawe pod względem sposobu ujęcia tematu, w których wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję, tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem, redaguje dłuższe formy wypowiedzi, takie jak recenzja czy rozprawka,
6. **podejmuje próby własnej twórczości literackiej,**
7. świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym,
8. **samodzielnie poszerza wiedzę językową.**